

Småländsk kyrka Samling skurastill minne Spelmans- av kärlekssaga ANDERS

Från Dagens Nyheter's Smålandsredaktion

VETLANDA, lördag
Bäcksedakyrka utanför Vetlan-
da har en av landets märk-
ligaste midsommartraditioner. Till
minne av fröken Anette von Lie-
wen, som gick bort i unga år för
mer än hundra år sedan, har var-
je midsommar ett tiotal socken-
ungdomar skurat kyrkan dagen
före helgen. Det är upptakten
till en högtid som på lördagen fi-
rades för 96:e gången och vars
främsta programpunkt är utdel-
ning ur den fond som bär den
unga frökens namn och som i år
gav tolv unga sockenbor 900 kr
var.

Bakom den märkliga fonden
ligger Anette von Liewens eget
livsöde. Hennes kärlekssaga med
en 30-årig husarlöjtnant blev kort
— fadern, häradshövding Malte
von Liewen, herre till Släp-
gården i Bäckседа, avspisade fria-
ren. 15-åriga Anette väddade för-
gäves till sin stränge far. Snart
tappade den unga flickan livsmod-
et och först vid hennes dödsbädd
— hon var då knappt 18 år —
veknade fadern, löjtnanten häm-
tades och de två trolövsades All-
helgonadagen för 130 år sedan.

I ett testamente undertecknat
Eksjö den 12 mars 1840 förord-
nar Anette von Liewens föräldrar
att deras egendom i Bäckседа
skall tillfalla socknen och utgöra
en fond med dotterns namn. Av-
kastningen skall midsommardagen
varje år efter gudstjänstens slut
av sockennämndens ordförande
fördelas mellan ett antal unga
ortsbor, antingen nygifta par eller
duktiga flickor i åldern 16 till 20
år.

År 1842 delade kommunal-
nämndens ordförande S L Sa-
muelssohn ut 90 kr och 83 öre i
sex olika poster. Nu har summan
växt och räcker till utdelning av

över 10 000 kr årligen. Nämnde-
man Karl Rylander hade fördel-
ningsuppdraget i över 50 år, nu
är det hans son, lantbrukare
Harry Rylander, som väljer ut
ungdomarna. Och hans beslut är,
säger testamentet, "inte underkas-
tat klander annorlunda, än inför
hans eget samvete".

Bland årets unga stipendiater
intog 18-åriga Christina Asplund
en särställning. Hennes mormoré
far, Alfred Ljung, på Simon-
torp, fick 1909 en sjättedel av strejk-
årets utdelning, och sedan har bå-
de mormor Ingrid och mor Eva
varit med bland dem som mid-
sommarfejät sockenkyrkan. Och
allesammans har bott på Simon-
torp.

I år fick fyra nygifta par en
försenad bröllopsgåva i form av
900 kr, och dessutom stod 8 unga
Smålandsflickor på den utdel-
ningslista Harry Rylander läste
upp efter högmässan. Årets hög-
tid fick en speciell prägel, då en
av donators närstående, fru Ulrika
von Lieen-Stenhammar, till-
sammans med maken, tandläkare
Björn, hade lämnat midsommar-
firandet på Stjärneborgs slott och
rest till Bäckседа, där kommis-
ter Per-Olof Norlén högtidstalade.

Efter högtiden samlades stipe-
ndiaterna för blomstersmyckning
vid den von Liewenska familje-
gravens, men redan i torsdags ha-
de de sin första samling. Då sku-
rades på gammaldags vit med rot-
börste och såpa hela det stora
kyrkorummet. De unga männen
piskade de långa mattorna, en av
flickorna fick skura golv och
tvätta skulpturer, allt i vatten
som enligt den hundraåriga tra-
ditionen skall vara hämtat ur den
å. som rinner genom socknen.

SÖDERTÄLJE (LT) Känner ni
till Lästringe gånglåt? Den som
brukar inleda alla Söderman-
lands Spelmansförbunds många
populära stämmor! Gånglåten
är bara en av de många låtar
som fortfarande spelas efter se-
kelskiftets skickligaste spelman
i Sörmland — Anders Anders-
son i Lästringe!

Nu på söndag — den 28 mars
— hedrar Södermanlands spel-
mansförbund, gamle Lästringe-
Andersson med en "spelmans-
kurs" kring hans musik. Kursen
hålls på Nyköpingshus.

Men "gånglåten" spelas allde-
les säkert på Nyköpingshus re-
dan på lördag — den 27 mars —
för då håller Spelmansförbundet
både spelmansstämma och års-
möte! Det var förresten på Ny-
köpingshus som förbundet höll
sin första stämma — för 50 år
sedan!

Vid årsmötet kommer tonsät-
taren Dag Lundin att till för-
bundet överlämna sitt orkester-
verk "Symfonia Folkloristica".

Samtidigt avgår från styrel-
sen två av förbundets verkliga
eldsjälar och nydanare — Arne
Blomberg och Henry Sjöberg!
Till dem bör ett stort tack gå
från Sörmlands alla folkmusik-
intresserade. De har nämligen
betytt oändligt mycket för folk-
musikens och den folkliga dan-
sens renässans i Sörmland!

DUKE

Dödsfall

Oskar Karlsson. Bygdespelmannen
f lantbrukaren Oskar Karlsson, Sö-
dermalm, Björnlunda, har avlidit i
en ålder av nära 92 år. Han var född
vid Skyrtorp i Gåsinge-Dillnäs, där
han arbetade hos sina föräldrar till
1918, då han övertog gården på ar-
rende. År 1929 inköpte han Skyrtorp.
Senare drev han eget jordbruk —
först vid Tappnäs utanför Sparre-
holm och därefter vid Avla Lillgård
i födelsesocknen. Efter att ha sålt
Lillgården bosatte han sig för några
år sedan vid Södermalm i Björn-
lunda.

Oskar Karlsson medverkade i unga
år med fiolspel vid fester av skilda
slag i bygden. Han var mycket in-
tresserad av folkmusik och vid 29
års ålder erövrade han andra pris
vid en spelmansstämma i Flen. Han
komponerade också själv åtskilliga
fiollåtar. Så sent som på 90-årsdagen
tog han fram fiolen och föredrog
sina låtar för anhöriga och vänner.
Närmast sörjande är syskonbarn.

Polska för Val-Olle

Sällan hörde Rättviksborna en så-
dan glöd i polskor och gånglåtar som
på onsdagens födelsedagskalas i öst-
björka. Nyblivne 50-åringen Pål-Olle
glömde alldeles bort att bjuda av de
tolv sorterna, utan klämde i med un-
derstämman när Peckos-Gustaf, Røj-
ås-Jonas och Säbb-John uppvaktade
med en Bodapolka. För Rättviks spel-
manslag, det är toppen för Pål-Olle
även om hans visiter i hembygden
numejsa-inskränker sig till veckoslut-
ten.

När han för flera år sedan tog
målargrejorna och flyttade till hu-
vudstaden såg han för säkerhets skull
j till att Säbb-John flyttade med för

Pål Olle hoppade själv in och
gned fiolen i hyllningspolskan på
femtiårsdagen.

att inte behöva vara utan andrastäm-
man till Sparfars polska. Under rug-
giga höstkvällar kan grannarna vid
Hornsplan få höra Pål-Olle och Säbb-
John i Ringsjövalsen. Eller också kan
de gå till Moderna museet där Pål-
Olle vid flera konserter hjälpt unga
jazzmusiker att hitta den rätta folk-
tonen. Men inte har jazzgossarna myc-
ket att hämta vid en jämförelse med
Peckos-Gustaf och Røjås-Jonas, ty-
cker Pål-Olle. (NoN, Rättvik.)

*

För allt vänligt deltagande vid
min käre Makes och vår Pappas

Gottfrid Karlsson

bortgång, för alla vackra
blommor och den vackra musi-
ken vid hans jordfästning
framföra vi till släkt och vän-
ner, Södermanlands spelmans-
förbund, Södertälje spelmans-
lag, gamla spelkamrater och
statspensionärernas riksför-
bunds avd. 56 Nyköping vårt
varma och innerliga tack.

INGEBORG KARLSSON
Barnen